

EFI Policy Brief 7

Irina Prokofieva
Sven Wunder
Enrico Vidale

Πληρωμές για Περιβαλλοντικές Υπηρεσίες –

Μια πορεία προς το μέλλον
για τα δάση της Μεσογείου;

Πρόλογος

Οι πληρωμές για υπηρεσίες περιβαλλόντος (ή οικοσυστημάτων) (PES) γίνονται ολοένα και πιο δημοφιλής μηχανισμοί που λειτουργούν ως κίνητρο. Οι γαιοκτήμονες ή οι διαχειριστές πληρώνονται για να παρέχουν ορισμένες περιβαλλοντικές υπηρεσίες ή μια συγκεκριμένη στρατηγική διαχείρισης δασών που έχει σαν αποτέλεσμα τις επιθυμητές περιβαλλοντικές υπηρεσίες, από τους χρήστες ή τους δικαιούχους των εν λόγω υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα μια εταιρεία ύδρευσης που επιδιώκει να προστατεύσει την περιοχή της λεκάνης απορροής της.

Η Πέμπτη Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη το 2007 δέσμευσε τις υπογράφουσες χώρες να «προχωρήσουν στην ανάπτυξη και την εφαρμογή μέτρων, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν οικονομικά εργαλεία όπως οι πληρωμές για υπηρεσίες οικοσυστημάτων, προκειμένου να διευρύνουν και να διαφοροποιήσουν την οικονομική βάση για την αειφόρο διαχείριση των δασών και να διατηρήσουν τις προστατευτικές λειτουργίες των δασών». Τα υφιστάμενα αγρο-περιβαλλοντικά και δασικά μέτρα πληρωμών στην ΕΕ έχουν επίσης ομοιότητες με τα συστήματα PES. Ωστόσο, λίγα PES υπάρχουν σήμερα στην περιοχή της Μεσογείου.

Οι στόχοι αυτού του Κείμενου Πολιτικής είναι να περιγράψει τις τρέχουσες γνώσεις σχετικά με τα PES, να συζητηθούν οι δυνατότητες εφαρμογής τους στα πλαίσια της Μεσογείου και να προσδιορίσει τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι φορείς χάραξης πολιτικής, οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι ερευνητές για την επιτυχή εφαρμογή τους. Αυτό το Κείμενο Πολιτικής συντάχθηκε στα πλαίσια των έργων SylvaMED και NEWFOREX.

Το έργο «SylvaMED: Μεσογειακά Δάση για Όλους» είναι ένα Ευρωπαϊκό έργο συνεργασίας που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στο πλαίσιο του προγράμματος MED. Επιδιώκει να διευκολύνει την καινοτόμο ενσωμάτωση των δασικών προϊόντων και υπηρεσιών στις περιφερειακές πολιτικές, αποδεικνύοντας τις δυνατότητες των PES και των αγορακεντρικών μέσων για την αειφόρο ανάπτυξη των Μεσογειακών αγροτικών κοινοτήτων. Το έργο «NEWFOREX: Οι νέοι τρόποι αξιολόγησης και πώλησης των δασικών εξωτερικότητας» είναι ένα Ευρωπαϊκό ερευνητικό έργο που χρηματοδοτείται από το 7ο Πρόγραμμα Πλαισίου (σύμβαση επιδότησης N.243950). Αποσκοπεί στην ανάπτυξη νέων μεθόδων για την αξία των δασικών εξωτερικότητας, την εκτίμηση του κόστους παροχής τους, και την επιλογή και σχεδίαση μεθόδων για την διεθνοποίησή τους με βάση την αγορά.

«Η οικονομική αποτίμηση του πλήρους φάσματος των δασικών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και ο σχεδιασμός καινοτόμων αγορακεντρικών μηχανισμών, απαιτούνται για την εξασφάλιση της παροχής σημαντικών δασικών περιβαλλοντικών υπηρεσιών, οι οποίες προς το παρόν δεν συμπεριλαμβάνονται στην αγορά.»

*Ραμόν Τρεμόσα
Βουλευτής στην Ευρωπαϊκή Βουλή*

Γεφύρωση του χάσματος διατήρησης / ανάπτυξης

Πάνω από το 65% της συνολικής οικονομικής αξίας των Μεσογειακών δασών προέρχεται από μη-ξυλώδη δασικά προϊόντα και υπηρεσίες. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος αυτής της αξίας παραμένει εκτός των παραδοσιακών αγορών, και δεν μπορούν να το εκμεταλλευτούν οι ιδιοκτήτες και διαχειριστές των δασών των οποίων οι αποφάσεις για τη χρήση της γης επηρεάζουν την δυνατότητα παροχής αυτών των προϊόντων/υπηρεσιών.

Η παραδοσιακές προσεγγίσεις περιβαλλοντικής διαχείρισης (για παράδειγμα, των προστατευόμενων ζωνών) είναι σημαντική, αλλά συχνά ανεπαρκής, όταν επικρατεί κλίμα σκληρών ανταλλαγών μεταξύ της περιβαλλοντικής διατήρησης και των αναπτυξιακών συμφερόντων. Οι πληρωμές για περιβαλλοντικές υπηρεσίες (PES) μπορεί να είναι ένας χρήσιμος τρόπος για να γεφυρώσει αυτό το χάσμα.

Πρόσφατα, τα PES έχουν προσελκύσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους φορείς χάραξης πολιτικής τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις ανεπτυγμένες χώρες, όπου έχουν παρουσιαστεί πιλοτικά προγράμματα PES μικρής κλίμακας αλλά και σε εθνικό επίπεδο.

Σε αυτό το Κείμενο Πολιτικής εξετάζουμε την έννοια των PES και επικεντρωνόμαστε στις δυνατότητες εφαρμογής τους στην περιοχή της Μεσογείου.

Joël Behr / www.fotolia.com

K-U Hässler / www.fotolia.com

Τα προγράμματα PES έχουν χρησιμοποιηθεί από τους προμηθευτές νερού για την προστασία των λεκανών απορροής από όπου αντλείται το νερό. Οι πληρωμές γίνονται στους χρήστες γης οι οποίοι υιοθετούν πρακτικές αειφόρου διαχείρισης που ωφελούν την ύδρευση.

Τι είναι η Πληρωμές για Περιβαλλοντικές Υπηρεσίες (PES);

Το PES ορίζεται ως μια εθελοντική συναλλαγή, όπου μια σαφώς καθορισμένη περιβαλλοντική υπηρεσία, ή μια χρήση γης που ενδέχεται να εξασφαλίσει αυτή την υπηρεσία, αγοράζεται από τουλάχιστον έναν αγοραστή περιβαλλοντικής υπηρεσίας από τουλάχιστον έναν πάροχο περιβαλλοντικής υπηρεσίας, αν και μόνο αν ο πάροχος υπηρεσιών εξασφαλίζει την παροχή της.

Τα PES έχουν τρία ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

1. Σαφή εστίαση στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις: τα PES είναι έντονα προσανατολισμένα στα αποτελέσματα.
2. Εθελοντικές, συχνά διαπραγματεύσιμες συμφωνίες: τα PES είναι προσαρμόσιμα και εύελικτα.
3. Προϋποθετούν μια συμβατική σχέση: οι πάροχοι δεσμεύονται να υλοποιήσουν δράσεις που οδηγούν στην παροχή υπηρεσιών, και οι αγοραστές στις πληρωμές - με μηχανισμούς παρακολούθησης και κύρωσης που εξασφαλίζουν την συμμόρφωση.

Τα συστήματα PES διαφέρουν σε κλίμακα, από μικρές τοπικές πρωτοβουλίες μέχρι διεθνείς παγκόσμιες συμφωνίες.

Ο αριθμός και η θεσμική μορφή των αγοραστών, των πάροχων και των μεσαζόντων (π.χ. μεμονωμένοι γαιοκτήμονες, κοινότητες, ιδιωτικές εταιρείες, ΜΚΟ, δημόσια διοίκηση) επίσης ποικίλλει. Οι προδιαγραφές της υπηρεσίας ή της χρήσης γης, και οι μηχανισμοί που χρησιμοποιούνται για την είσπραξη χρημάτων από τους αγοραστές και τη διανομή τους στους παρόχους επίσης διαφοροποιείται ευρέως.

Gilles.Touboul/c / www.fotolia.com

Το πρόγραμμα PES της Vittel έχει πείσει τους αγρότες να επιστρέψουν σε ένα εκτεταμένο σύστημα γαλακτοπαραγωγής χαμηλών επιπτώσεων, το οποίο συμπεριλαμβάνει την εγκατάλειψη των αγροχημικών, την κομποστοποίηση ζωικών αποβλήτων και τη μείωση των αποθεμάτων των ζώων.

Μελέτη περίπτωσης: Vittel (Nestlé Waters)

Η εταιρία εμφιάλωσης μεταλλικού νερού Vittel υλοποιεί ένα πρόγραμμα PES από το 1993 σε 5.100 εκτάρια στη λεκάνη απορροής που βρίσκεται στους πρόποδες της οροσειράς Vosges της ανατολικής Γαλλίας, για να διατηρήσει την υψηλή ποιότητα του νερού του υδροφόρου ορίζοντα. Το πρόγραμμα πληρώνει τους 27 αγρότες στην λεκάνη απορροής του «Grande Source» για να υιοθετήσουν βέλτιστες πρακτικές στη γαλακτοκομία. Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόζεται μέσω του Agrivair, ένα φορέα γεωργικής επέκτασης που έχει δημι-

ουργηθεί από τους αγοραστές, ο οποίος έχει μια σταθερή τοπική βάση και οι αγρότες τον εμπιστεύονται.

Το πρόγραμμα είναι αρκετά πολύπλοκο στη σχεδίαση, και συνδυάζει όρους πληρωμών τοις μετρητοίς με τεχνική βοήθεια, αποζημίωση του προστιθέμενου κόστους της γεωργικής εργασίας, ακόμη και διακανονισμούς για να εξαγορά εδαφών και παροχή δικαιωμάτων επικαρπίας στους αγρότες. Οι συμβάσεις είναι μακροχρόνιες (18-30 ετών), οι πληρωμές ποικίλλουν ανάλογα με

το κόστος παροχής υπηρεσιών και το αγρόκτημα, και ταυτόχρονα η χρήση της γης και η ποιότητα των υδάτων παρακολουθούνται στενά κατά την πάροδο του χρόνου.

Οι συνολικές δαπάνες (εξαιρουμένων των εξόδων συναλλαγής του διαμεσολαβητή) ήταν πάνω από 24,25 € εκατομμύρια από το 1993 ως το 2000, ή κατ'εκτίμηση 980 €/εκτάριο ανά έτος. Αυτό ισοδυναμεί με 1,52 € ανά κυβικό μέτρο εμφιαλωμένου νερού που παράγεται.

Προσδιορισμός της δυνατότητας του PES

- Ορισμός, μέτρηση, αξιολόγηση και εκτίμηση των απειλών στις περιβαλλοντικές υπηρεσίες
- Αναγνώριση πιθανών αγοραστών και παρόχων, τα οφέλη και το κόστος παροχής τους
- Αξιολόγηση της κλίμακας εφαρμογής

Μελέτη σκοπιμότητας και εκτίμηση της δυναμικότητας

- Αξιολόγηση του νομικού, πολιτικού και ρυθμιστικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ιδιοκτησίας, των δικαιωμάτων για οικονομικές συναλλαγές, και των δικαιωμάτων να συνάπτονται συμβατικές σχέσεις
- Εξέταση διαθέσιμων διοικητικών δυνατοτήτων, και υποστηρικτικών υπηρεσιών και οργανισμών

Ίδρυση σχεδίου PES

- Δημιουργία υποστηρικτικού νομικού και θεσμικού πλαισίου και επιχειρησιακών διαδικασιών
- Σχεδιασμός μηχανισμών χρηματοδότησης και πληρωμής
- Θέσπιση τεχνικών, εποπτικών και ελεγκτικών οργάνων

Εφαρμογή του σχεδίου

- Επικοινωνία, διαπραγμάτευση και καταγραφή των συμβάσεων
- Λειτουργία της χρηματοδότησης, πληρωμής, παρακολούθησης και ελέγχου
- Επίλυση τυχόν διαφορών

Τα κύρια στάδια ανάπτυξης του PES. Προσαρμογή από Forest Trends et al (2008) και Brink (2011).

Σχεδιασμός και υλοποίηση

Για να επιτύχουν τα συστήματα PES όλα τα δυνητικά πλεονεκτήματα, θα πρέπει να σχεδιαστούν προσεκτικά, λαμβάνοντας υπόψη τα κοινωνικο-οικονομικά, οικολογικά, νομικά και θεσμικά πλαίσια. Οι πιλοτικές δράσεις είναι χρήσιμες για να προσδιορίσουν τις επιπτώσεις και να εντοπίσουν τους περιορισμούς εφαρμογής. Τα θέματα

κατανομής πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη στις πιο προβληματικές περιοχές. Όπως σε κάθε καινοτόμο μηχανισμό πολιτικής, η εμπειρία από την εφαρμογή των πιλοτικών σχεδίων και προγραμμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο είναι απαραίτητη, προκειμένου να βελτιώσουμε την εφαρμογή με την πάροδο του χρόνου.

Ορισμένες περιοχές είναι πολύ πιο πολύτιμες για εναλλακτικές χρήσεις (π.χ. γόνιμα εδάφη για τη γεωργία, με εύκολη οδική πρόσβαση), οπότε και τα ποσοστά πληρωμής πρέπει να είναι ευέλικτα.

Διδάγματα

Κάποια διδάγματα για το σχεδιασμό και την λειτουργία του PES ξεχωρίζουν:

1. Στόχευση ζωνών απειλής/μόχλευσης

Δεδομένου ότι τα PES είναι εθελοντικά, οι πάροχοι υπηρεσιών μπορούν να προσφέρουν εκτάσεις όπου δεν υπάρχουν πραγματικές περιβαλλοντικές απειλές. Είναι σημαντικό να αναπτυχθεί μια χωρικά σαφής βάση – όπου η απουσία ενός PES θα προκαλούσε περιβαλλοντικές απειλές ή ευκαιρίες για βελτίωση του περιβάλλοντος – και να στοχεύεται χωρικά το PES χρησιμοποιώντας αυτή την βάση για την επίτευξη της προσθετικότητας.

2. Στοχεύση σε ζώνες υψηλής υπηρεσίας

Πολλές περιβαλλοντικές υπηρεσίες είναι άνισα καταναμημένες στο τοπίο (π.χ. αιτήματα προστασίας των λεκανών απορροής κοντά σε μεγάλες πόλεις). Είναι σημαντικό να χαρτογραφηθεί η προσφορά και η ζήτηση τους, και να στοχεύονται περιοχές υψηλής προτεραιότητας για ένταξη στο PES.

3. Πληρωμή προσαρμοσμένων τιμών

Το κόστος παροχής υπηρεσιών μπορεί να διαφέρει σημαντικά από τον έναν ιδιοκτήτη πόρων στον άλλον, καθώς κάποιες περιοχές είναι πολύ πιο πολύτιμες για εναλλακτικές χρήσεις. Η πληρωμή των ίδιων ποσών ανά εκτάριο σε όλους τους φορείς παροχής υπηρεσιών μπορεί να αποθαρρύνει τους ιδιοκτήτες των πόρων με υψηλό κόστος παροχής υπηρεσιών, οπότε οι αμοιβές του PES θα πρέπει να μπορούν να προσαρμόζονται.

Goodluz / www.fotolia.com and Fuxart / www.fotolia.com

Οι καινοτόμες τεχνολογίες μπορούν να βοηθήσουν στην μείωση των εξόδων παρακολούθησης και της εκτέλεσης.

4. Ενίσχυση των προϋποθέσεων

Μερικά συστήματα PES δεν έχουν την κατάλληλη παρακολούθηση και τις απαραίτητες κυρώσεις, με αποτέλεσμα να υπάρχει περιορισμένη συμμόρφωση και χαμηλή προσθετικότητα. Η συμμόρφωση στην διαχείριση των αλλαγών χρήσης γης και οι πραγματικές παροχές υπηρεσιών θα πρέπει να αξιολογούνται, για να μπορούμε να πούμε ότι τα προγράμματα είναι αποτελεσματικά.

5. Διασφάλιση του θεσμικού συντονισμού των πολιτικών

Είναι σημαντικό να συντονίζονται όλοι οι φορείς που εμπλέκονται στην εφαρμογή των συστατικών του PES, όπως η χρηματοδότηση, η σύναψη συμβάσεων και η παρακολούθηση. Η εμπλοκή των κυβερνήσεων είναι συχνά αναγκαία, για να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι του PES δεν διακυβεύονται από αντιφατικές πολιτικές.

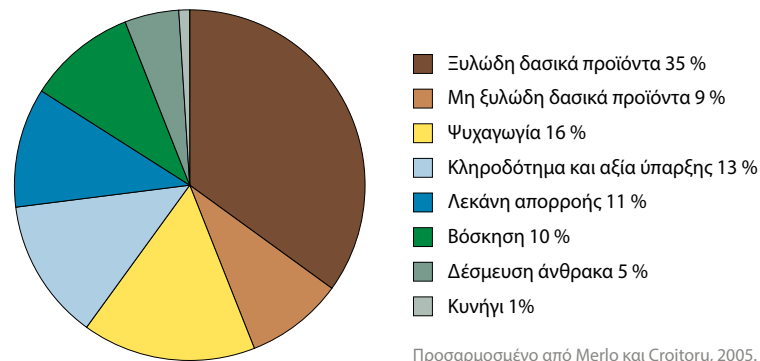
6. Περιορισμός των εξόδων συναλλαγών

Αυτά περιλαμβάνουν την εγκατάσταση, την επικοινωνία, τη διαπραγμάτευση, το κόστος παρακολούθησης και εφαρμογής, και όλες τις άλλες δαπάνες πέρα από τις πραγματικές πληρωμές. Το υψηλό κόστος συναλλαγών μπορεί να μειώσει τον διαθέσιμο προϋπολογισμό για την πληρωμή της παροχής υπηρεσιών. Καινοτόμες τεχνολογίες, όπως η τηλεπισκόπηση για την παρακολούθηση, τα συστήματα επιβολής κυρώσεων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης, η συνένωση ή η διαστρωμάτωση των υπηρεσιών οικοσυστήματος, οι μηχανισμοί ανταλλαγής με βάση χρηματιστές, ή η αξιοποίηση των υφιστάμενων προγραμμάτων ανάπτυξης της κοινότητας μπορεί να μειώσουν το κόστος.

Javier Castro / www.fotolia.com

Η Συνολική Οικονομική Αξία των Μεσογειακών δασών

Φελός Βελανιδιάς, Ανδαλουσία

Μεσογειακά δάση

Τα μεσογειακά δάση και οι δασώδεις εκτάσεις καλύπτουν 73 εκατομμύρια εκτάρια - περίπου το 8,5% της χερσαίας έκτασης της περιοχής. Εκτός από το ξύλο, παρέχουν πολλά μη-ξυλώδη δασικά προϊόντα (φελό, κουκουνάρια, μανιτάρια και τρούφες, αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, κλπ), υψηλής αξίας υπηρεσίες (ομορφιά του τοπίου και αναψυχή, δέσμευση του άνθρακα, βελτίωση του μικροκλίματος, κλπ), και είναι εξαιρετικά

πλούσια από άποψη βιοποικιλότητας. Τα δάση της Μεσογείου είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τη βιωσιμότητα του πιο ευαίσθητου στρατηγικού φυσικού πόρου της περιοχής - το νερό. Παίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία των λεκανών απορροής, καθώς ρυθμίζουν τις ποσότητες εποχιακής ροής και βελτιώνουν την ποιότητα του νερού.

Ωστόσο τα δάση της Μεσογείου είναι από τα πιο ευπαθή δασικά οικοσυστήματα στη Γη. Είναι

εκτεθειμένα σε αντίξοες κλιματολογικές συνθήκες, μακροχρόνιες ανθρώπινες πιέσεις και επαναλαμβανόμενες πυρκαγιές, που προκαλούν την υποβάθμιση και την ερημοποίησή τους. Οι προβλεπόμενες κλιματικές και κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές αναμένεται να αυξήσουν τις υφιστάμενες απειλές και να συμβάλλουν στην επέκταση των Μεσογειακών συνθηκών σε νέες περιοχές.

Δισεκατομμύρια ευρώ χάνονται κάθε χρόνο εξαιτίας των δασικών πυρκαγιών.

Στην ανατολική και νότια Μεσόγειο, η υπερβόσκηση και η εκκαθάριση γης για την γεωργία οδηγούν στην ταχεία υποβάθμιση των δασών.

Ένας θησαυρός απειλείται

Δασικές πυρκαγιές

50.000 πυρκαγιές και 500.000 εκτάρια καίγονται ετησίως στη Μεσόγειο. Τα 2,6% των μεγάλων πυρκαγιών αντιπροσωπεύουν το 75% της καμένης έκτασης.

Αλλαγή χρήσης γης

Στην Μεσογειακή Ευρώπη, η δασική κάλυψη αυξάνεται, ενώ η νότια και ανατολική Μεσόγειος πλήττονται από ταχεία αποψίλωση των δασών (1,1% ανά έτος).

Κλιματικές αλλαγές

Σε παγκόσμια κλίμακα, έχει υπάρξει μια αύξηση της θερμοκρασίας κατά 0,76 οC τα τελευταία 150 χρόνια, ενώ στην Ισπανία, για παράδειγμα, η θερμοκρασία αυξήθηκε κατά 1,53 ο C, μόνο στα τελευταία 30 χρόνια.

Βιοποικιλότητα

Τα δάση της Μεσογείου φιλοξενούν περίπου 25.000 είδη αγγειόσπερμων φυτών (50% είναι ενδημικά), και παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία δέντρων και ενδημισμό (290 αυτοφυή είδη δέντρων με 201 ενδημικά είδη).

Νερό

Πάνω από το 50% του πληθυσμού της περιοχής (περίπου 240 εκατ. κάτοικοι) ζει σε συνθήκες εντατικής ύδρευσης με <math><1.000\text{ m}^3</math> ανά άτομο τον χρόνο. 60 εκατομμύρια αντιμετωπίζουν σοβαρές ελλείψεις σε νερό (<math><500\text{ m}^3</math> ανά άτομο το χρόνο). Μέχρι το 2050, αυτός ο αριθμός μπορεί να φθάσει στα 290 εκατομμύρια ανθρώπους μόνο στη νότια και ανατολική Μεσόγειο.

C. Birot

Elge / www.fotolia.com

Ένα σύστημα PES που έχει εφαρμοστεί σε πλήρη δασωμένα λεκανοπέδια με υψηλό ρίσκο πυρκαγιάς κοντά στην τεχνητή λίμνη La Verne (St Tropez, Γαλλία) κατευθύνει πόρους στις δραστηριότητες για την πρόληψη φωτιάς, μειώνοντας τη διάβρωση του εδάφους και τη βελτιώνοντας την ποιότητα του πόσιμου νερού.

Ένα σύστημα PES στην Girona (Ισπανία) ενθαρρύνει τη διατήρηση των ώριμων δασών.

Ευκαιρίες για PES στη Μεσόγειο

Στην περιοχή της Μεσογείου, οι πληρωμές για περιβαλλοντικές υπηρεσίες εξακολουθούν να είναι σχετικά σπάνιες. Τα πιο γνωστά, τεκμηριωμένα παραδείγματα είναι τα προγράμματα PES για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη διαχείριση των λεκανών απορροής. Ωστόσο, μέσα από την ευρεία εφαρμογή τους, τα PES έχουν καλές προοπτικές να βελτιώσουν συγκεκριμένες περιβαλλοντικές πτυχές:

- προώθηση προσαρμοσμένης δασικής διαχείρισης σε περιοχές όπου η χαμηλή κερδοφορία της δασοκομίας οδηγεί στην εγκατάλειψη της

γης, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο πυρκαγιών, βελτιώνοντας τον έλεγχο της διάβρωσης και της αποδοτικής χρήσης του νερού,

- Παροχή κινήτρων για μεγαλύτερη δασική προστασία σε περιοχές όπου υπάρχει δασική αποψίλωση και μετατροπή της γης σε πιο κερδοφόρες χρήσεις γης (π.χ. γεωργία).

Μελέτη περίπτωσης: Girona

Αυτό το πρόγραμμα PES λειτουργεί από το 2008 στην επαρχία της Καταλονίας της Girona (βορειοανατολική Ισπανία), και στοχεύει στην προώ-

θηση της βιοποικιλότητας με την διατήρηση ώριμων δασικών εκτάσεων (μέρη που δεν έχουν ενεργή διαχείριση τα τελευταία 50-100 χρόνια). Στους ιδιοκτήτες των δασών προσφέρονται πληρωμές με δέσμευση να αφήσουν τα μέρη αυτά να εξελιχθούν φυσικά για 30 χρόνια. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της επαρχίας καθώς και από τις χορηγίες ιδιωτών. Οι δικαιούχοι μπορεί να είναι τόσο ιδιώτες γαιοκτήμονες όσο και δήμοι. Η ανταμοιβή που λαμβάνουν έχει ως στόχο να αντισταθμίζεται η απώλεια κερδών, η οποία υπολογίζεται χρησιμοποιώντας ένα εγκεκριμένο σχέδιο δασικής διαχείρισης.

Το Diga di Ridracoli. Από τότε που κατασκευάστηκε το φράγμα, τα μεγαλύτερα προβλήματα που υπάρχουν είναι η συσσώρευση εδάφους στο φράγμα και τα υψηλά επίπεδα του αζώτου, προβλήματα που επηρεάζουν άμεσα τη διάρκεια ζωής του φράγματος καθώς και το κόστος του καθαρισμού του νερού.

Μελέτη περίπτωσης: Romagna Acque S.p.a.

Το Romagna Acque S.p.a. είναι μια κοινοπραξία δήμων, η οποία διαχειρίζεται τους υδάτινους πόρους στην περιοχή Ρομάνια της βορειοανατολικής Ιταλίας, μεταφέροντας το νερό της βρύσης από την περιοχή Arennines στις πόλεις κατά μήκος της ακτής. Σχεδόν το 50% της παραγωγής νερού της εταιρείας συνδέεται με τη λεκάνη απορροής του φράγματος στο Bagno di Romagna.

Μιά μελέτη που έγινε για λογαριασμό της εταιρείας, απέδειξε ότι ορισμένες πρακτικές δασικής διαχείρισης θα μπορούσαν να μειώσουν τη διάβρωση του εδάφους, με αποτέλεσμα συνολικό όφελος των 10.000 m³ ετησίως ως προς την αποφυγή της διάβρωσης του εδάφους (αρχικά 42.000 m³ ετησίως), επιπλέον της βελτίωσης της ποιότητας του νερού. Το 2001, η εταιρεία εφάρμοσε ένα σύστημα πληρωμών για να ενθαρρύνει τους ιδιοκτήτες δασών (δημόσιους και ιδιωτικούς) να υιοθετήσουν αυτές

τις πρακτικές διαχείρισης των δασών. Το αρχικό ποσό πληρωμής ήταν γύρω στα 200 € / εκτάριο, που μειώθηκε στα 100 € / εκτάριο μετά από δύο χρόνια, το οποίο αντιστοιχεί στο 7% και 3% των εσόδων από τους λογαριασμούς του νερού. Σήμερα, σχεδόν όλη η επιφάνεια της λεκάνης απορροής (5.200 εκτάρια) συμπεριλαμβάνεται στο σχέδιο, το οποίο περιλαμβάνει την πλειοψηφία των ιδιοκτητών δασικών εκτάσεων στην περιοχή. Παράγει 0,5-1M € ετήσιας χρηματικής ροής.

Απαιτείται υποστήριξη για τα σχέδια PES

Τα συστήματα PES είναι ένα καινούργιο και συχνά ελκυστικό μέσο πολιτικής, με μεγάλη δυνατότητα να συγκεντρώσει δημοσία και ιδιωτικά κεφαλαία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα μεσογειακά δάση, και ως εκ τούτου αξίζουν μεγαλύτερη προσοχή. Με την ιδιαίτερη έμφασή τους στα αποτελέσματα και τους όρους των πληρωμών, τα PES διαφέρουν σημαντικά από τις ήδη γνωστές κρατικές επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις.

- **Οι ευαισθητοποίηση σε θέματα PES μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής, τους φορείς λήψης αποφάσεων, τους γαιοκτήμονες και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς είναι ένα ουσιαστικό βήμα προς την προώθηση της χρήσης τους στην περιοχή.**
- Η γνωστική βάση των PES πρέπει να επεκταθεί, με βάση την αξιολόγηση της λειτουργίας των συστημάτων, τόσο στην περιοχή και όσο και πέραν αυτής.
- **Η δημιουργία ενός δικτύου πιλοτικών μελετών PES και ο συντονισμός τους σε όλες τις χώρες για τον πειραματισμό διαφορετικών προσεγγίσεων σε διαφορετικά μέρη, θα ήταν χρήσιμο για όλους καθώς θα βελτιωνόταν η αποτελεσματικότητα κατανομής των κονδυλίων.** Αυτό πρέπει να συνδυαστεί με τον εντοπισμό και τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών.
- **Οι κατευθυντήριες γραμμές για την υποστήριξη του σχεδιασμού και της εφαρμογής των PES, αναγνωρίζοντας το ρόλο των διαφόρων φορέων που συμμετέχουν στην υλοποίησή τους, είναι επίσης αναγκαίες.**

Αναφορές

- Birot, Y., Gracia, C. and Palahí, M. (2011) Water for forests and people in the Mediterranean region. What Science Can Tell Us. European Forest Institute.
- Brink, P. ten (ed.) (2011) TEEB – The Economics of Ecosystems and Biodiversity in National and International Policy Making. Earthscan
- Gorriz, E. and Prokofieva, I. (2011) Analysis of three economic incentives for the provision of forest goods and services in Catalonia (Spain), Spanish Journal of Rural Development, vol. II, special number 1, pp. 75–86.
- Forest Trends, The Katoomba Group and UNEP (2008) Payments for Ecosystem Services: Getting started – a primer.
- Merlo, M. and Croitoru, L. (2005) Valuing Mediterranean forests – towards total economic value. CABI Publishing.
- Pagiola, S. and Platais, G. (2007) Payments for environmental services: from theory to practice. World Bank, Washington.
- Palahí, M., Mavsar, R., Gracia, C. and Birot, Y. (2008) Mediterranean forests under focus. International Forestry Review vol. 10(4), 676-688.
- Perrot-Maître, D. (2006) The Vittel payments for ecosystem services: a 'perfect' PES case? Project Paper No.3. IIED, London.
- Pettenella D., Vidale E., Gatto P. and Secco L. (2011) Paying for Water-related Environmental Services: a survey on Italian PES mechanisms. IUFRO, International Symposium Multiple Forest Outputs: Silviculture, Accounting and Managerial Economics. Viterbo (Italy), May 19th-21st.

Συγγραφείς: Irina Prokofieva, Sven Wunder, Enrico Vidale

Συντάκτης Αλληλογραφίας: Irina Prokofieva, irina.prokofieva@ctfc.es | Συντάκτες σειράς: Ilpo Tikkanen, Risto Päivinen και Rach Colling

Translator: CIHEAM / MAICH

ISBN: 978-952-5453-92-8 (pdf)

© European Forest Institute 2012

Φωτογραφία εξωφύλλου: Saku Ruusila

Αποποίηση: Η παρούσα δημοσίευση έχει παραχθεί με τη χρηματοδοτική συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενο αυτής της δημοσίευσης είναι η αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων, και σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

EFI Policy Briefs

Οι αμερόληπτες επιστημονικές πληροφορίες και αυτές που σχετίζονται με τις πολιτικές είναι απαραίτητες για την ορθή λήψη αποφάσεων. Τα Σύντομα Κείμενα Πολιτικής του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Δασών (EFI) μεταφέρουν επίκαιρα ερωτήματα και προκλήσεις δασικών πολιτικών και περιγράφουν τρόπους δράσης για την επίλυσή τους με τη βοήθεια της έρευνας.

EUROPEAN FOREST INSTITUTE

Torikatu 34, FI-00100 Joensuu, Finland
Tel. +358 10 773 4300, Fax. +358 10 773 4377
www.efi.int

Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δασών (EFI) είναι μια διεθνής οργάνωση που ιδρύθηκε από τα Ευρωπαϊκά κράτη. Το EFI διεξάγει έρευνα και παρέχει υποστήριξη για την πολιτική σχετικά με τα δασικά ζητήματα. Υλοποιεί και ενθαρύνει τη δικτύωση που σχετίζεται με τα δάση, καθώς επίσης προωθεί την παροχή αμερόληπτων πληροφοριών σχετικές με τις πολιτικές για τα δάση και τη δασοκομία. Υποστηρίζει, επίσης, την δασική έρευνα και τις επιστημονικά έγκυρες πληροφορίες ως βάση για τη χάραξη πολιτικής για τα δάση.